

NR.8

TÄHEKE

1985

ISSN 0134-2266

SUVI

SIIM KÄRNER

HERNES VÄÄNLEB KEPI ÜMBER,
SIRGELT SEISAB UBA,
PÄÄSUKESTE VIDINAT
TÄIS ON ÕU JA TUBA.

Illustreerinud PIRET NIINEPUU

Rõõm ilusast aiast

Viluste kooli lapsed käivad ka suvei koolis. Tulevad kiikavad klassitubadesse, uudistavad koridoris ja trepikodades, nuusutavad remondilõhnu. Aga kõige rohkem meeldib neile aed. Oma kooli aed. Seal on lilli, puid ja põõsaid. Seal on ruumi ringi joosta ja peitust mängida. Seal saab lihtsalt nii-sama istuda jalgu puhkama.

Teise klassi õpilaste esimene selle kevade töö kooliaias oli istutamistöö. Jäna, Ruta, Ülle, Natalli, Luule, Heli, Anneli, Raul ja Maathin koos klassijuhataja Silvi Küütsiga istutasid mitusada astritaimet pikka peenrassa. Kastsid hoolega, käisid rohimas ning mulda kobestamas. Lilled sirgusid tugevaks, sirutasid end päikese poole. Nüüd õitsevad! Sinised, punased, roosad, valged. Peenar on triibuline nagu ema seelik. Teine klass hoiab põialt, et astrid kaua vastu peaksid. Et neid jätkuks esimesel koolipäeval kõigisse klassitubadesse vaasi ja õpetajate päevalgi kinkida oleks.

Kui astreid alles istutati, siis maasikad juba õitsesid. Suur maasikaväli oli valge, tuul keerutas õielehti nagu lund. Peenravahed olid korralikult läbi kõblatud ja umbrohi välja juuritud. Päike tuli appi ning juulis ootasid prisked

VANAEMA PÄRIS ÜKSI
AIAS PEENRAID ROHIB,
SIIS TULEB RIIN JA KÜSIB,
ET KAS KA TEMA TOHIB!

TOHIB, TOHIB, MIKS EI TOHI,
OLE VIRK JA AINA ROHI...

punapõsed korjamist. Siis olid kõik lapsed hoolsad tööleruttajad. Õnneks jagus marju nii suhu kui korvi. Iga päevaga küpses neid aina juurde. Kes on hästi hoolt kandnud, see saab palju saaki ka.

Ega teise klassi poisid-tüdrukud tööd pelga. Nad on väikesest peale harjunud kõplama, rohima, istutama ning harvendama. Nad ju maalapsed. Peaaegu kõigil kodu ümber aed, kus kasvab kartuleid, porgandeid, herneid ja peenraid. Kasvatatakse kurke, tomatid. Iga peenar on küllalt täis.

Aga me ei rääkinud veel Viluste 8-kl. Kooli pargist. See on nagu pisike botaanikaaed. Teise klassi õpilased kõiki puid-põõsaid ei tunnegi. Pargis on hõbekuuski, siberi nulg, sabiina kadakaid, lumemari, äädikapuu ja palju igasuguseid ilupõõsaid. Muidugi kasvavad tammed ning kased. Need on endiste õpilaste istutatud. Koolipark suureneb iga aastaga, sest direktor Heino Sokman toob muudkui uusi istikuid juurde.

On ikka kena küll, kui koolimaja ümber varakevadest hilissügiseni õitsevad lilled, kohisevad puud ja laulavad linnud. Siis on ju nii, et klassis õpitakse kirjatarkust, pargis õpifakse puid-põõsaid tundma, aias aga tööd ja ilu hindama.

AGNES JÜRGENS

«Nüüd hakkad lasteaias käima,» teatas ema.

«Ei taha lasteaeda. Tahan vanaema juurde,» palusid sina. Midagi ei aidanud, tuli minna. «Ära jäta mind siia võõra tädi juurde,» ütlesid hommikul pisarsilmil. Emagi nuttis, kuid tema ei näidanud seda välja. Tema teadis, et oled heade tädide hoole all, ja kiirustas tööle. Tädi Lily või tädi Ene otsis välja nuku, karumõmmi või jänkupoisi ning kutsus sind mängima. Ja näe, nututuju läks üle. Kojuigatsus jäi.

«Millal küll ema või isa tuleb?» mõtlesid sina. Kella sa ei tundnud. Teadsid, et kui magamistund läbi, siis varsti tullaksegi järele. Nii oli siis, kui olid kolmeaastane.

Neli aastat möödus kiiresti. Lugemine ja arvutamine on nüüd kõigil lastel selge. Tädi Imbi õpetatud laule lauldakse kodus vanaemale või vanaisalegi. Mis kell on? Seda pole enam vaja suurtelt küsida. Oli kuidas oli, aga kellatundmine sai selgeks. Mõned poisid arvasid, et magamine võiks lasteaias ära jääda. Selle peale kasvatajatädid ainult naeratasid. Nad on palju kordi kuulnud ja näinud, kuidas see, kes puhata ei taha, varsti voodis nohiseb.

Minu lasteaed

Pildistanud TIIT KOHA

Ühel suvepäeval lõhnas lasteaed kaskedest ja lilledest. Tüdrukud olid kaunites kleitides, poistel kikilipsudki ees. Jäeti hüvasti oma armsa lasteaiaga. Saalis tervitasid lapsi tuffavad mänguasjad. Sel päeval olid aukohal Aabitsakukk ja Öö-

kull. Kukk on siit paljusid lapsi kooli saatnud. Tema soovib, et koolitee oleks meeldiv ja rõõmus. Öökull, tarkuse märk, loeb lastele oma õpetussõnad: hästi õppida, olla töökas ja aus.

Lasteaiast jäävad mälestuseks

tunnistus, oma joonistused ja käsitööd ning lasteaiamärk. Tunnistusel on kõikide lasteaiakaaslaste nimed. Kasvatajad on kirja pannud sellegi, kellega keegi saada tahab. Gerli tahab saada õpetajaks, Katrin klaverimängijaks, Tiina juuksuriks, Kärt õmblejaks, Tarvo ja Martin miilitsaks, Jüri kokaks. Toredad ametid kõik! Aastate pärast selgub, kes mida valis. Lasteaiast viib tee kooli. Kooli minnakse koolivormi ja -mütsiga. Koolimütsi panid lastele pähe kasvatajad. Nemad õpetasid selgeks tähed, sõnad ja laused. Nad soovivad, et lapsed koolis ikka hästi õpiksid. Isad arvasid, et sõna «ema» käib ka kasvatajatädidde kohta. Olid nad ju ema eest terve pika päeva.

Lauludel ja luuletustel, tantsudel ja mängudel ei näi sel päeval lõppu tulevat. Kõik kasvatajatädidde õpetatud.

Lahkudes on tädide ja emade silmis pisarad, isad on tavalisest tõsisemad. Lapsed ei taha kuidagi ära minna. Nemad mängiksid veel oma armsate kasvatajatädidde ja kaaslastega.

Tallinna 68. Lasteaias käisid ELJU MARDI ja TIIT KOHA.

SAURUSED

EVI PROOSA

Kui Triin ja issi matkamisest väsisid, istusid nad põllu äärde kivile jalgu puhkama.

«Mis selle koha peal vanasti oli?» vedas Triin sõrmega õhku ringi. Issi teadis täpselt, et kümme aastat tagasi, kui Triinu veel polnud, oli siin võsa, kasvasid ainult pajupõõsad ja kõrge rohi. «Aga sada aastat tagasi?» päris Triin. «Suur mets, kus elasid hundid ja karud!» arvas issi. «Aga tuhat aastat tagasi?» «Veel paksem mets.» «Mustmiljon aastat tagasi?» nõudis Triin. Issi teadis isegi seda. «Madal meri, kus saurused ringi jalutasid!»

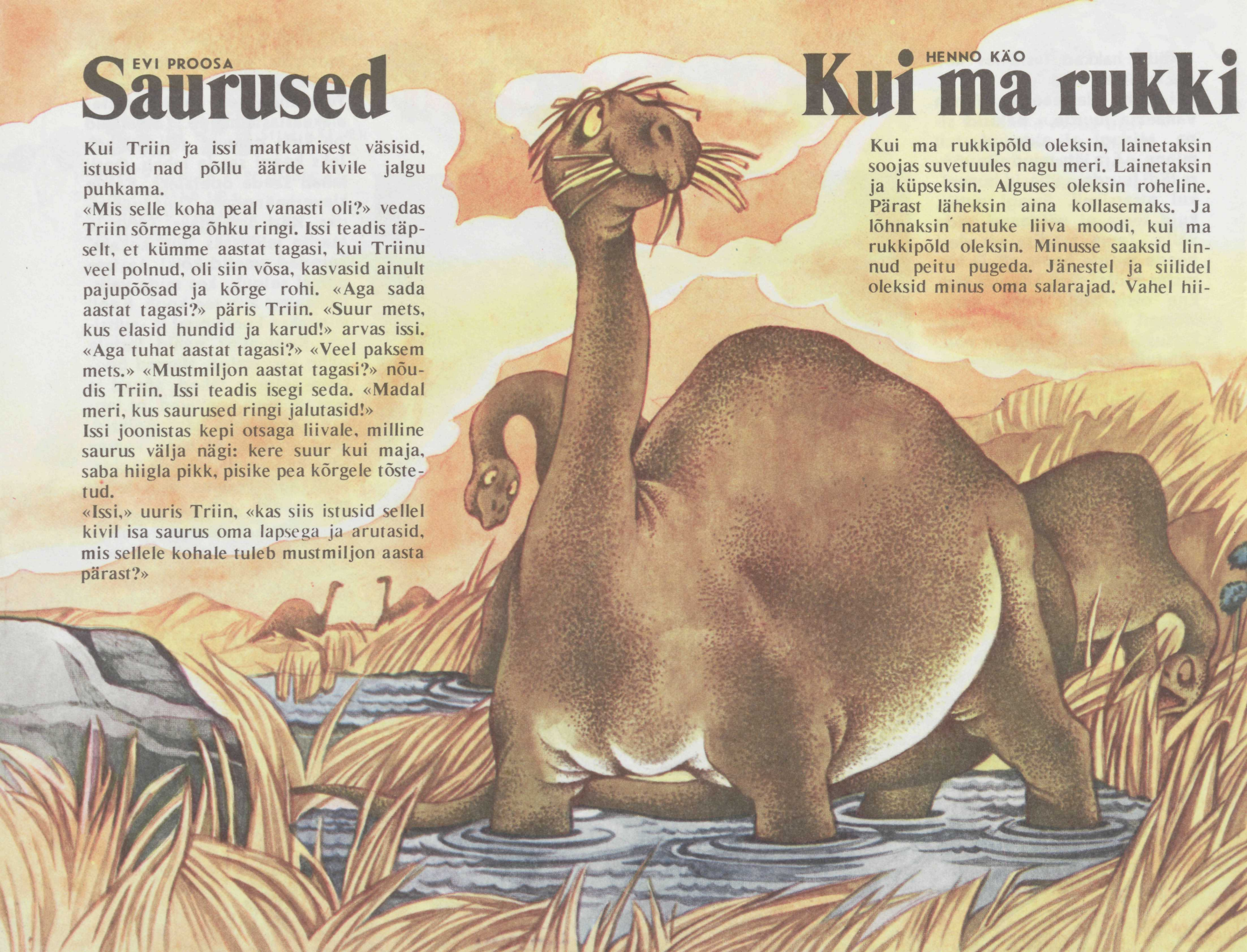
Issi joonistas kepi otsaga liivale, milline saurus välja nägi: kere suur kui maja, saba hiigla pikk, pisike pea kõrgele tõstetud.

«Issi,» uuris Triin, «kas siis istusid sellel kivil isa saurus oma lapsega ja arutasid, mis sellele kohale tuleb mustmiljon aasta pärast?»

KUI MA RUKKI

HENNO KÄO

Kui ma rukkipoold oleksin, lainetaksin soojas suvetuules nagu meri. Lainetaksin ja küpseksin. Alguses oleksin roheline. Pärast läheksin aina kollasemaks. Ja lõhnaksin natuke liiva moodi, kui ma rukkipoold oleksin. Minusse saaksid linnud peitu pageda. Jänestel ja siilidel oleksid minus oma salarajad. Vahel hii-

põld oleksin

liks rebanegi neid radu mööda, kaval nagu peas. Kui ma rukkipõld oleksin, kasvaksid põlluservas rukkililled. Neid oleks nii, et sinetab. Mõned punased moonid ka hulgas. Kes ütleks, et rukkililled ja moonid on umbrohi, sellega ma üldse ei räägiksi. Rääguga räägiksin küll. Rääguga räägiksin igal ööl pikad jutud maha, kui ma rukkipõld oleksin.

PIRET KRUUSPERE

Karri

Illustreerinud RAIVO JÄRVI

Karri on juba vana koer. Kaheteistkümneaastane. Jaak on temast neli korda noorem, aga ta jookseb Karrist kaks korda kiiremini. Karri ei armasta enam üldse joosta. Kui ta välja lastakse, longib ta rahulikult läbi kõik õuesopid, veab ninaga õhku ja püüab kinni alanud päeva lõhnad. Naabrite kassist möödub ta nüüdki üsna ükskõiksel moel. Kass turtsatab solvunult ja kaob puuriida taha.

Ema räägib, et kui Karri veel kutsikas oli, lippas ta kaasa iga aia tagant mööduva auto või jalgrattaga. Talle meeldis väga tennisepalli taga ajada ja väsimuseni klähvida. Kord oleks Karringa peaaegu õnnetus juhtunud. Ta pääses ajavärvast välja ja jooksis suurele

sõiduteele. Hea, et kaugemal ristteel valgusfoor kõik autod oli seisma sundinud. Nii sai ema, kes siis alles koolitüdruk oli, Karri kaenlasse haarata.

Öösel pole Karringil sageli und ja siis kõnnib ta küünte krabisedes kööki plekist joogikausist janu kustutama. Päeval lamab ta tihti köögilaua all ja vaatab oma kurbade silmadega Jaagu tormakaid mängu pealt. Ta vist kardab Jaagule jalgu jääda. Kui Jaagul mängus hingetõmbepaus tekib, märkab ta laua alt piidlevat koerapilku. Siis läheb poiss ja surub oma pea vastu Karri must-valget karvakasukat.

Vana koera silmi tuleb nüüd õnnelik helk.

Illustreerinud EVI VALDOV

HELVI JÜRISSON

Lugu kapten Sassist ja laev «Jassist»

Ükskord seisis sadamas pisikene kollane laev nimega «Jass». Tema peale laaditi kaupa. Ta pidi selle kauba viima saarele, mis seisis kaugel mere keskel. Saare nimi oli Kärbsesaar, sest ta oli väga väike ja nägi kaardil välja justkui kärbsemustus. Tema peal

elas mitu perekonda ja neil kõigil olid koerad ja kassid. Aga lehma neil ei olnud — lehmapidamiseks oli saar liiga väike. Ja sellepärast vedas ilus pisike kollane laev «Jass» saarele juustu, kohupiima, hapukoort, võid ja muidugi piima.

«Jass» oli sõitnud seniajani kapten Sassi juhtimisel ja enamasti olid nende sõidud ka kenasti korda läinud. Aga vahel, jah, vahel läks laev «Jass» justkui arust ära. Selge tuulevaikse ilmaga kukkus ta äkki keset merd hüppama ja perutama, nii et vaevas vana merekaru Sassi päris ära. «Jass» oli veel nooruke ja igatses suure ookeani järele, et seal mäekõrguste lainete otsas turnida. Ta ei uskunud kapten Sassi, et niisuguseid väikesi laevu ei lastagi ookeanile, et need lähevad hiigellainete käes puruks nagu muna-koored. Ja kui «Jassil» jälle tuju peale tuli, püüdis ta kapten Sassi oma karglemisega tõestada, kui hästi ta ookeanilainetega toime tuleks. Pärast üht niisugust vintsutustega sõitu tundis kapten Sass, et ta mõot on täis. Aitab mulle «Jassiga» jändamisest, otsustas ta, jään pensionile ja hakkan koos naisega lillkapsaid kasvatama. Kapten Sass ja tema naine armastasid nimelt süüa lillkapsaid pruunistatud võiga. «Jassi» juhtigu mõni noorem kapten, otsustas kapten Sass, ehk oskab tema laeva tujudega paremini toime tulla.

Nüüd siis pidi «Jassi» juhtimise üle võtma kapten Jaak. Kui kõik toiduained olid laevale laaditud ja kapten Jaak tahtis laevamootori käima panna, hakkas laev äkki koledasti kõikumama. Kord oli tal nina all ja tagumine ots üleval, siis jälle tagumine ots all ja nina üleval. Kapten Jaak pidi kiiruga maale hüppama, et mitte vette kukkuda. Laeva sees kolisesid ja kolksusid edasi-tagasi veerevad piimanõud, juustu-, või- ja kohupiimakastid ja koorepurgid.

Kapten Jaak vaatas hoolega merd, et kust need lained küll tulid, mis laeva sedasi kargama panid. Aga meri oli täiesti vaikne ja laev seisis jälle rahulikult paigal.

«Mis minuga on?» mõtles kapten Jaak. «Kust ma küll võtsin, et laev niisuguse rahuliku ilmaga nii koledal kombel hüppab?» Ja ta läks tagasi laevale. Aga vaevalt oli ta saanud rooliratast puudutada, kui laev jälle oma esimese otsa kõrgele püsti ajas ja järgmisel hetkel selle alla sügavale vette pööras. Kapten Jaak sai üleni märjaks ja pidi halvema ärahoidmiseks kuivale maale hüppama.

Nüüd hakkas kapten Jaak aru saama, et «Jass» ei taha temaga sõita. Ta rääkis sellest sadamakaptenile.

Mõlemad kaptenid olid väga suures mures, sest piim ähvardas pika seismise ja loksutamise peale hapuks minna. Aga Kärbsesaare lapsed ju ootasid ...

Kui kaks kaptenit sedasi murelikult arutasid, hakkas «Jassi» vile

ühekorraga üürgama. See üürgas ja üürgas, tõmbas hinge tagasi ja üürgas edasi.

Kapten Sassi maja polnud sadamast kaugel. Kapten oli parajasti aias ja korjas lillkapsastelt kapsausse, kui sadama poolt hakkas kostma «Jassi» vilekontsert.

«Oi-oi-oi, juba keskpäev ja «Jass» ikka välja sõitmata! Mis need Kärbsesaare lapsed ilma piimata peale hakkavad?» sõnas kapten Sass ja jättis lillkapsad sinnapaika. Kähku ajas ta kapteniülikonna selga, hüüdis abikaasale hüvasti ja jooksis sadama poole.

Niipea kui kapten Sass «Jassile» oli astunud, lõpetas «Jass» oma üürgamise. Ta ainult niitsatas paar korda, umbes nii, nagu koerad teevad, kui peremees koju tuleb.

«Ega's midagi,» ütles kapten Sass kapten Jaagule ja sadamakaptenile, «paistab, et mul tuleb see Kärbsesaare ots ära teha.» «Ega's midagi,» vastasid kaks kaptenit rõõmsalt ja lehvitasid kapten Sassi järele, kui see vaikselt podiseva «Jassiga» Kärbsesaare poole suundus.

«Jass» oli merel nii viks ja sõnakuulelik laev, et paremat ära tahagi. Ta püüdis võimalikult vähe õõtsuda ja keeras oma nina punkti pealt sinna, kuhu kapten Sass seda tüüris.

«Mõtled vist heaks laevaks hakata?» sõnas kapten Sass ja patsutas rooliratast.

«Vüü-vüü!» vilistas «Jass» vastuseks.

Kärbsesaare sadamasse olid nagu ikka laevale vastu tulnud kõik saare elanikud koos koerte ja kassidega. Et laev täna hilines, oli piimaisu kõigil suur. Mõnedel lastel olid kruusid kaasa võetud ja ühe suure koera lõugade vahel nähti tema söögikaussi.

Kohe sealsamas kallas kapten Sass laste kruusidesse ja suure koera kaussi piima ja jagas juustud, või- ja kohupiimapakid ja koorepurgid laiali. Laeva hilinemise vabandas ta välja oma abikaasa hajameelsusega, justkui oleks abikaasa unustanud pärast kapteni kuue puhastamist laevapaberid kuu taskusse tagasi panna. Eks tema, Sass, pidanud neid kodust ära tooma minema. «Aga enam seda ei juhtu,» lubas ta lahkumisel. Ja «Jass» vilistas saarerahvale hüvasti jätkuks heledalt ja rõõmsalt: «Vüü-vüü-vüü!»

Merel ütles kapten Sass «Jassile»: «Oled mul vist täiskasvanud laevaks saanud. Ega's midagi.» Selle peale õõtsus «Jass» korraks tasakesi üles-alla, mis laevade puhul peanoogutust tähendab.

Ja seitsaadik on laevaihendus Kärbsesaarega alati täpne olnud. Ning kapten Sass sõidab siia maani oma «Jassiga». Aga tööst vabal ajal aitab ta abikaasal lillkapsaid kasvatada.

EILE SAIME TELEGRAMMI.
KAUGELT. AGA KUST!
«REDEL SAABUN. TEIE MAMMI.
SÖIDAN VÄLJA JUST.»

VANAEMA MARI ELAB
KAUGEL MARIMAAL.
SATTUS SINNA, NAGU ÜTLEB,
JOBA TSAARI AAL.

KOLE KAUGE AEG SEE OLI,
KUID MU MEMM ON HEA,
KRUNN ON KUKLAS, SILMIS TULI,
HÖBEHALL TA PEA.

VANAEMA ISTUB RONGIS,
ISTUB AKNA ALL.
TEMA KÖRYAL KIMPSUD-KOMPSUD,
ÜMBER KIRJU SALL.

ISTUB, VAATAB AKNAST VÄLJA,
PRILLID NINA PEAL.
ÜMBERRINGI LAIAD VÄLJAD,
MIND EI PAISTA SEAL.

OTT ARDER **Vanaema Mari**

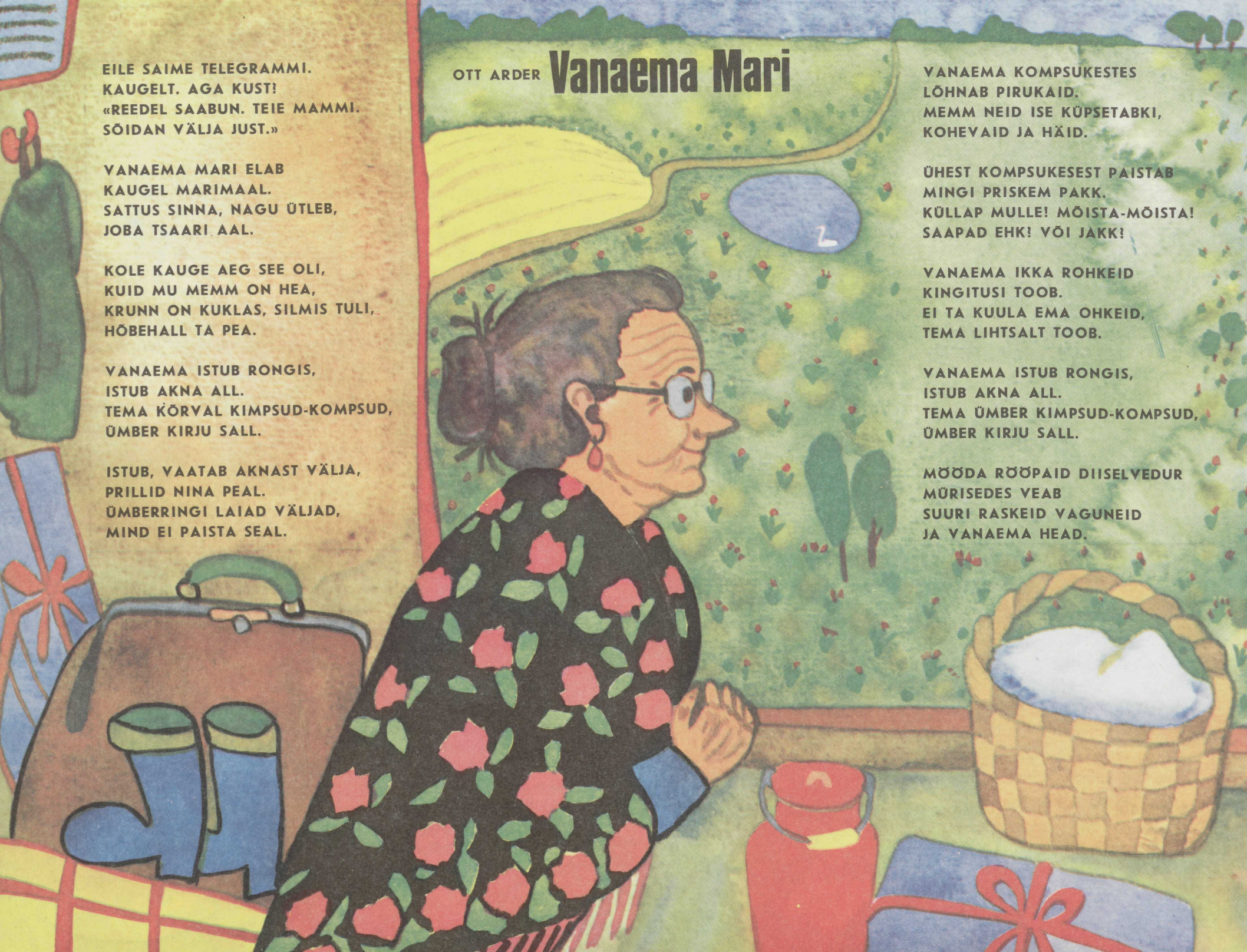
VANAEMA KOMPSUKESTES
LÖHNAB PIRUKAID.
MEMM NEID ISE KÜPSETABKI,
KOHEVAID JA HÄID.

ÜHEST KOMPSUKESEST PAISTAB
MINGI PRISKEM PAKK,
KÜLLAP MULLE! MÖISTA-MÖISTA!
SAAPAD EHK! VÕI JAKK!

VANAEMA IKKA ROHKEID
KINGITUSI TOOB.
EI TA KUULA EMA OHKEID,
TEMA LIHTSALT TOOB.

VANAEMA ISTUB RONGIS,
ISTUB AKNA ALL.
TEMA ÜMBER KIMPSUD-KOMPSUD,
ÜMBER KIRJU SALL.

MÖÖDA RÖÖPAID DIISELVEDUR
MÜRISEDES VEAB
SUURI RASKEID VAGUNEID
JA VANAEMA HEAD.

Kodust ja loomadest

RAADIO EI OLE LOOM,
TOLMUIMEJA SAMUTI.
KUIGI MÕLEMAD HÄÄLITSEVAD,
ON ASJAD NAD OMETI.

TELEVIISORGI POLE LOOM,
KUIGI TEMAS END LIIGUTAB PILT.
VEEL KUSAGIL ELUTSEB GNOOM*
JA SOOJEMAS KOHAS KILK.

KAS KÄRBES ON KODULIND!
MIS LOOMAD ON HIIR JA ROTT!
MIKS KASS ON SEE VABAM VEND,
KUID KOERAL ON KUUT JA KETT!

NÜÜD, KUS LEHMI, LAMBAID JA SIGU
ENAM KUIGI PALJUD EI PEA,
KODULOOMAKS VÕIB PIDADA TIGU,
OMA KODU TA ENDAGA YEAB.

TEO KODU, TEO TILLUKE KARP
PAKUB KAITSET JA MUGAVUSI.
IGA TUBA JA MAJA ON KARP,
TULVIL ELU JA ELAMUSI.

*Gnoom — muinasjutukäabus, päkapikk

Illustrerinud KELLI KAGOVERE

Siidivend siil

OH SEDA SIILI, SIIDIVENDA,
OKASTESSE PEITNUD ENDA.
KÜLL MA TEAN, ON KÖHU ALL
ÕIGE PEHME PADI TAL.

TEISTELE VAID OKKAID NÄITAB,
ISE PEHMET KÖHTU PAITAB.
TULEB VÄLJA: MEIE SIIL
ON ÜKS IGAVENE VIIL.

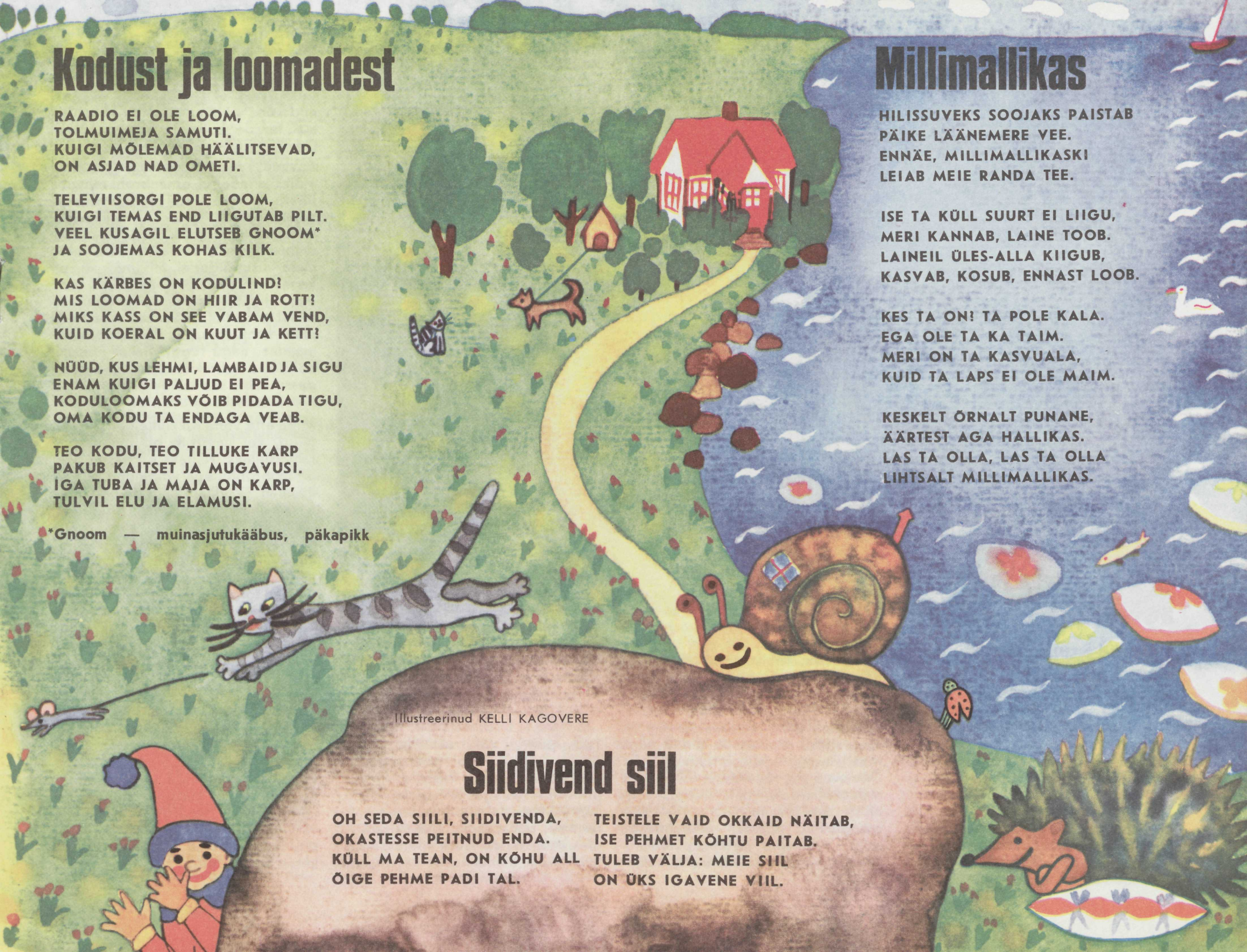
Millimallikas

HILISSUVEKS SOOJAKS PAISTAB
PÄIKE LÄÄNEMERE YEE.
ENNÄE, MILLIMALLIKASKI
LEIAB MEIE RANDA TEE.

ISE TA KÜLL SUURT EI LIIGU,
MERI KANNAB, LAINE TOOB.
LAINEIL ÜLES-ALLA KIIGUB,
KASYAB, KOSUB, ENNAST LOOB.

KES TA ON! TA POLE KALA.
EGA OLE TA KA TAIM.
MERI ON TA KASVUALA,
KUID TA LAPS EI OLE MAIM.

KESKELT ÖRNALT PUNANE,
ÄÄRTEST AGA HALLIKAS.
LAS TA OLLA, LAS TA OLLA
LIHTSALT MILLIMALLIKAS.

Pildistanud HENDRIK RELVE

RUKKILILL

HENDRIK RELVE

Rukkilill on eesti rahvuslill aastast 1969. Miks just rukkilill? Esimene põhjus on see, et rahvas seda kena lille hästi tunneb. Õie serv on otsekui osava kunstniku poolt säbruliseks lõigatud. Õis on puhassinine nagu südasuvine pilvitu taevas. Sajandeid on lill kasvanud külalähedastel põldudel, ikka silmahakkavana ja käeulatuses. Rahval on olnud aega rukkilillega põhjalikult tutvust teha. Õitest mõistis vanarahvas valmistada riidevärvimiseks rukkilillesinist tooni, mida ei pesnud maha vihm ega pleegitanud päike. Õieleotisega arstiti palavikku ja silmapõletikku. Tänapäeval tarvitavad arstid rukki-

lilleõitest valmistatud ravimit inimese ainevahetuse parandamiseks. Kuid rahvas on hinnanud rukkilille alati ka tema kauniduse tõttu. Õisi punuti pruudipärgadesse ja pandi nõopauku külapeole minnes. Rinnaehtena kantakse rukkililleõit meie laulupidudel.

Teine põhjus, miks rukkilille rahvuslilleks sobivaimaks peetakse, on kasvamine rukkis. Rukis on olnud põliselt meie igapäevase leiva vili. Säärast tumedat leiba, mis on tavaline eesti rahva jaoks, paljud rahvad ei tunne. Nende laual on hele nisu-leib. Meie oleme rukist kasvatanud

üle tuhande aasta. Ja umbes niisama kaua on siinseil põldudel sinetanud ka rukkilill. Lill on põldudel püsinud sellepärast, et seemned on küpsenud koos viljaga, sattunud koristusajal terade hulka ja hiljem, külviöödel, nendega ühes jälle mulda.

Rukkilill on rukkipollu umbrohi. Võiks ju mõelda, et umbrohi rahvuslilleks ei kõlba. Kui aga süveneda viljakasvatuse ajalukku, siis tuleb välja, et kunagi on rukis ise olnud umbrohi. Rukis kasvas inimese tahtmata nisupõldudel. Siis märgati, et karmimatel aastatel nisu hukkub, seni aga tähelepanuta jäänud kõrreline, millel on samuti söödavad seemned, jääb kahjustamata. Põhjapoolsetes maades nagu Eesti hakati nisule eelistama talirukist. Siinseisse oludesse sobis see leivaviljadest kõige paremini.

Mida ette võtta rukkilille hoidmiseks nüüd, kui umbrohi on tunnistatud rahvuslilleks. Näiteks sakslastel, kes on umbrohtudega võidelnud põhjalikumalt ja viljaseemet puhastanud hoolikamalt, on rukkilill põldudelt kadunud ja jäänud alles vaid vanadesse rahvalauludesse. Kas ei ähvarda rukkilille sama oht Eestiski? Võib-olla tuleks hakata seda edaspidi teadlikult kasvatama? Külvata näiteks aiapeenrale. Juba praegu-seks on aretatud rukkilillesorte, mille õite värv, kuju ja suurus on isegi uhkemad kui rukkipoollul kasvaval lillal. Tulevik näitab, kas rukkilill jääb põllu- või aialilleks. Paistab, et vähemalt niipea kadumisoht lille ei ähvarda. Eriti Lõuna-Eestis säravad rohked rukkilillesilmad meile vastu peaaegu igalt rukkipoollult. Jaanipäevast alates kuni hilise sügiseni välja. Rukkilill lisab küpseva põllu üha kollasemaks tõmbuval toonile värviröömu. Tuletab meelde vajadust austada oma rahvast, maad ja lihtsat musta leiba.

ÄÄRETU JA ÕRN SIBERI TAIGA

FRED JÜSSI

Läinud suvel käisin Siberis. Meie uurimisrühm töötas kuu aega taigas. Otsisime jälgi ligi kaheksakümmend aastat tagasi toimunud Tunguusi plahvatusest või katastroofist, nagu seda nimetatakse.

Rändasime taigas, soodes ja rabadest ning võtsime pinnaseproove, mida Kiievi teadlased hiljem uurima pidid. Nõnda sain aimu sellest, mis on Siber ja Siberi taiga. Ühel Siberi-retkel olin varemgi olnud ja taigas sai ka siis elatud ning töötatud. Kuid Tunguskal, nagu kutsuti meie läinudsuvist tööpaika Podkamennaja Tunguska jõe lähikonnas, oli kõik hoopis teisiti kui varem mägedes.

Lennukilt vaadates näib Siber ääretuna ja jõed lõputuina. Siber on niisama suur kui Euroopa ja ta metsad kataksid kogu Austraalia. Siberi jõgede kogupikkus ulatuks kolm korda maalt Kuuni. Tema maapõuevarad on lausa muinasjutulised, nagu kirjutab Lennart Meri oma raamatus «Laevapoisid rohelisel ookeanil». Juba üksi Siberi kivisüsi kataks meie vabariigi 55 meetri tüseduse kihina. Taigas ja soodes saatsid meid rän-

Podkamennaja Tunguska.

Pildistanud FRED JÜSSI

nakutel miljonid sääsed ja parmud. Ligi kolmekümnekraadises kuumuses näis, et nende verejanulistel rünnakutel pole lõppu. Kui tuleb sügis, siis kaovad sääsed ja parmud. Kui aga taigasse tuleb inimene, kes taigat ei armasta, hakkavad otsekohe kahanema lõputuna näivad varandused. Need kaovad seda rutem, mida lõputumaks neid peetakse. Kunagi Tunguskal elanud põhjapõdrakarjadest ei leidnud me jälgegi.

Minul oli ainukesena meist õnne

näha karu. Vabadel hetkedel trehvasin nägema veel vöötoravaid, jänesepeoga ja tuttavaid ning vööraid linde.

Siberi taiga on suur ja vägev, aga ta on ka õrn ja suured on teda tabavad õnnetused. Kui taiga röpaka ränduri lõkktulest või piksenoolest põlema süttib, siis võib tuli lõõmata nädalaid, kuni vihm ükskord piiri paneb. Üht niisugust tulekahju püüdsime meiega kustutada, aga põuane tuul muutis selle vaeva nulliks.

Kui nüüd mõnikord läinudsuvisele Siberi-reisile tagasi mõtlen, siis tundub mulle, et nii nagu on näilik Siberi taiga ääretus, nii on näilik ka selle kaugus minu kodumetsadest. Kõik see, mis sünnib Siberi ääretu taigaga, sünnib ju ka meie väikeste metsade, minu ja meie kõigiga. Sest nii mets kui mina ise — kõik see on ikka seesama ääretuna näiv, kuid siiski piiridega maailm. Kõik minust alguse saanud pöördub lõpuks ikka minu juurde tagasi, elan ma siis siin ise või elavad minu lapselapsed.

Minu sõbrad

Mu vanaisa on tallimees. Ta käib iga päev hobuseid söötmas. Mina käin ka. Seal on väga hea olla. Minule meeldivad hobustest kõige rohkem Upe, Ulla, Apaal, Uige ja Hüljes. Nad on mu sõbrad. Aga vanaisa ütleb, et Upe on kõige parem hobune. Ta on rahulik.

AIVO PILT,
Ruusmäe 8-kl. Kooli
II klassi õpilane

Maa rõõmud

Suvel maal on väga tore, nalja täis on kogu tare. Lähed sööma millal tahad, ja siis keegi pole paha. Laual piim ja või on ikka, ahjus leib see küpseb pikka. Leiva lauale toob vanaema, head isu soovib tema.

RIINA TAMM,
Paide 3. Keskkooli
III klassi õpilane

Väike Muri

Elas kord üks väike Muri. Tema oli hästi kuri. Haukus aga auh ja auh. Kus ta elas? Hästi kaugel elas ta. Meid ei tule segama.

PIRET KANTS,
Paide 3. Keskkooli
II klassi õpilane

Meie laud

Emä ja isa said uue lauda. Laudas oli ehitamist ja rassimist palju. Tuli teha notsudele aiad, tibudele õrred ja pullile ase. Need tööd tehtud, võis igaüks oma kohale asuda. Nüüd saan käia emal ja isal abiks loomi talitamas. Mina korjan alati munad. Päevas saan seitse-kaheksa muna. Huvitav on vaadata loomade tegevust. Kui emä ja isa puhastavad kanade aeda, siis lähevad kanad kohe puhta saepuru sisse soputama. Ka notsud on toredad. Nad räägivad minuga, ainult ma ei saa sellest aru. Tore, et meil on oma laud. Nii saan loomade elu tundma õppida.

KATRIN SILLASTE,
Puurmani Keskkooli
II klassi õpilane

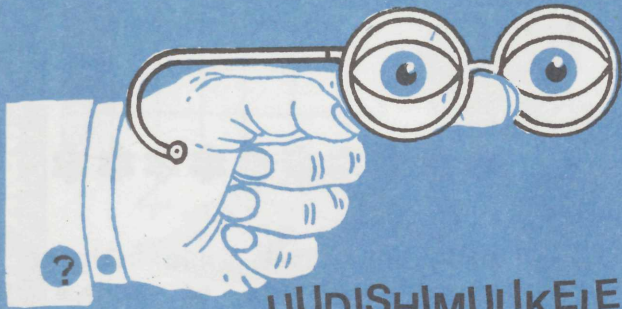
Sääsk

Ka kõige tavalisem sääsk on huvitav. Mõnikord ei maksagi teda kohe maha lüüa, vaid hoopis natuke uurida. Nii tegin minagi ja märkasin, et tal on umbes enda jala pikkune ning sama peenike saba. Kes elab Põhja- või Lääne-Eestis, on harjunud väikeste sääskedega. Peipsi järve ääres aga elutsevad hästi suured sääsed. Suvel olime Peipsi ääres reisil. Me sõitsime mööda kruusateed. Imestasime, miks mõnest korstnast tuleb suits hõljub teepenna kohal. Saime aru, et need olid hoopis sääseparved. Nüüd saime ka teada, miks nad ainult tee ääres lendavad. Teel sõidavad ju bussid ning suured veoautod ja sääsed jäävad neile ette. Öhtul võib üks väike sääsk su und nii segada, et võtab päris vihaseks. Sääski ei salli vist keegi peale nende endi.

«Tunnis» —
joonistanud
KRISTIINA
SERGEJEVA
Tallinna 7.
Keskkoolist.

RAUL TÕNURIST,
Tallinna 44. Keskkooli
III klassi õpilane

UUDISHIMULIKELE

KUST SAI GRÖÖNIMAA ENDALE NIME!

Gröönimaa on maailma suurim saar. Gröönimaa avastas 10. sajandil islandlane, keda tuntakse Erik Punase nime all. Erik Punane saadeti kolmeks aastaks Islandist mingi kuriteo pärast välja ja ta otsustas selle aja meresõidule pühendada. Nii ta jõudiski Gröönimaa lõunarannikule. Tol ajal oli ilmastik pehmem ja Erik Punane nimetas saare Gröönimaaks [taani keeles Grønland tähendab «Roheline maa»]. Praegu kuulub Gröönimaa Taani kuningriigile.

MILLAL VALMIS ESIMENE ESTI MULTIFILM?

1958. aastal, seega 27 aastat tagasi. See oli nukufilm «Peetrikese unenägu». Küllap oled sinagi seda näinud, kas või telerist. Sinu vanemad mäletavad seda filmi kindlasti. Meie esimene joonisfilm jõudis kinodesse 1972. aastal. Maailma kõige tuntum joonisfilmide kangelane — piilupart Donald — sai aga möödunud aastal juba viiekümneaastaseks.

KAS KÕIK INIMESED NÄEVAD UNENÄGUSID?

Arvatakse, et jah. Öösel jätkab aju sageli päeval alustatud tööd. Unenägede maailmas on kõik võimalik. See, mis ilmsi ei tuleks iialgi pähe, on unes täiesti vastuvõetav. Kõik terved inimesed näevad und, kuid hommikul ärgetes ei mäleta seda. Kümme minutit sügavat und kustutab täiesti mälestuse unenäost. Hästi mäletavad unenägusid nn. kerge unega inimesed. Teadlased on kindlaks teinud, et unenäod ilmuvad kindlal uneajal, mis on hädavajalik tõeliseks puhkuseks.

KUST SAI MEELESPEALILL OMA NIME!

Taevasinisel meelespealillel on mitu nime. Seda kutsutakse veel: meelisilill, ära-unustamind-lill, lõosilm.

Ühe muinasjutu järgi kasvanud see lill pruudi pisaratest, kui peigmees sõtta läks. Näinud neid ilusaid siniseid õisi, ütlesid lahkujad teineteisele: ära unusta mind.

Paljudel rahvastel tähistab meelespealill ustavust ja meelespidamist.

PALJU KEELI SUUDAB INIMENE ÄRA ÕPPIDA?

Arvatakse, et õpitavate keelte arvul pole piiri. Tartu ülikooli professor Paul Ariste kõneleb kahekümnes ja kirjutab viieteistkümnes keeles. Itaallaselt Mezzofantilt leiti üleskirjutusi kaheksakümne neljas keeles.

Keeleõppimine olevat kõige kergem esimesel kuuel eluaastal. Teise keele õppimine vanemas eas on palju raskem. Arvatakse aga, et kui on selgeks õpitud kolm kuni kuus võõrkeelt, muutub uute keelte õppimine palju lihtsamaks.

KUS ELAB VESIÄMBLIK?

Seal, kus on seisev vesi ja kasvab veetaimi: tiigis, järves jm. Vesiämblik ehitab maja vee alla. Vaatamata sellele, et ta hingab kopsudega nagu teised ämblikud, võib vesiämblik vee all olla paar tundi järjest. Ta kogub endale kõhu peal olevasse karvakesse õhutagavara.

Kui hoolega väikest lombikest jälgida, võid märgata seal sätendavat tilka. See ongi vesiämblik. Vesiämbliku majakeseks on õhumull, mida vee all hoiab ämblikuvõrk. Et õhk majakeses otsa ei lõpeks, toob vesiämblik seda kogu aeg juurde. Kõhu peal olevad õhumullikesed pühivad ämblik jalgadega maha. Need jäävad ämblikuvõrku kinni ja täidavadki majakese värske õhuga.

KUS MAAL VÕETI KASUTUSELE TOOL?

Vanimad teated tooli kohta pärinevad Vana-Egiptusest. Tool valmistati siis, kui inimene ei pidanud maapinda, kive ja kände enam istumiseks sobivaks. Ei ole siiski selge, kas muistsed egiptlased iga päev toolidel istusid või kasutati neid ainult pidulikel puhkudel.

Igapäevasele kasutusele võeti tool Vana-Kreekas. Kreeklased oskasid teida ja hõveldada ning valmistasid mitmesuguseid toole.

Paljud Aasia ja Aafrika rahvad ei tarvita tooli tänaseni, vaid istuvad vaipadel ja patjadel.

KAS KALA VÕIB PUU OTSA RONIDA?

Mõni kala võib küll. Ronimisega tuleb toime troopilises Indias ja Aafrikas elav mudahüplik. See kala on rohkem maismaaelanik, elab mudas. Ta võib kuival maal kaugele rännata ja isegi puu otsa ronida. Kuival maal hingab mudahüplik sabaga. Suurema osa päevast veedab ta kuival maal putukaid püüdes. Kuid veega ei ole ta siiski päriselt hävasti jätnud. Kõige sagedamini istub ta lombiserval, saba vees. Ta imeb sabaga vett, et niisutada ülejäänud kehaosi. Kui ta on küllaldaselt vett kogunud ja veekogust lahkub, muutub saba peamiseks hingamiselundiks.

Me mängime tennist

Raul mäletab hästi seda päeva, mil talle tennisereket ja -pall kingiti. Sestpeale võis poissi sageli majaseina ääres palli toksimas näha. Ruttu sai aga selgeks, et üksi tennise õppimisest midagi välja ei tule. Sügisel viis ema Rauli «Kalevi» spordihalli tennistreeningutele. Samal ajal tuli sinna ka Ivar. Temagi oli juba ammu tennisemängu huviga kõrvalt vaadanud. Mõttes oli ta isegi põnevaid võistlusi pidanud.

See oli kaks aastat tagasi, kui Raulist ja Ivarist said «Kalevi» tennisekooli õpilased.

«Võistlusteni on algajal tennisistil küll pikk tee,» teavad poisid nüüd ütelda. Kõigepealt tuli harjuda reketit õigesti käes hoidma. Lööke õpiti esialgu nii: treener hoidis keppi, mille otsas oli rihma külge riputatud pall. Seda tuli võimalikult täpselt reketi kesk-kohaga tabada. Kuigi esialgu harjutati kerge ja lühikese varrega minireketiga, tundus see treeningu lõpuks tinaraskena. «Seina vastu sai siingi mängida küll ja küll,» jutustab Raul.

III klassi õpilane RAUL RUKIS Tallinna 32. ja IVAR TROOST 2. keskkoolist treenerite Kaja Kirspuu ja Roland Kvelsteiniga.

Ikka selleks, et õigeid mänguvõtteid harjutada. Treenerid Kaja Kirspuu ja Roland Kvelstein on poistele palju kordi rääkinud, kui tähtis on mängutehnika kohe õigesti ära õppida. Vale liigutuse ümberõppi-

mine on raske ja tüütu. «Ega see tennisemängu tehnika just lõbuga selgeks saa,» selgitab Ivar. «Sageli on nii, et uus liigutus lihtsalt ei taha väljaltulla.»

«Siis tuleb kas või tuhat korda

proovida,» lisab Raul. «Õige spordimees alla ei anna.» Ivar tunnistab, et teda hakkas küll kord laiskuseussike purema. Enne treeningule minekut heitis ta vähekeseks puhkama. Diivan tundus nii pehme ja uni nii magus. Teki alla pugus kiuslik mõte: kui õige täna ei läheks. Aga siis tuli veel teinigi mõte: mis ma treenerile vastan, kui ta helistab ja küsib, miks mind polnud.

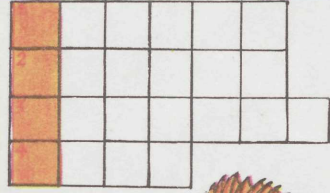
«Hüppasin püsti, haarasin spordikoti ja jooksin terve tee. Jõudsin veel enne teisi kohale,» muheleb Ivar.

Ajapikku on pall ja reket üha rohkem noorte mängijatega sõbraks saanud ja nende sõna kuulama hakanud. Poisid oskavad väljakul ka vastast silmas pidada.

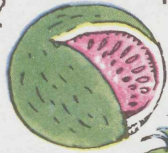
«Tennis on vaja vastase tegevust ette arvata,» selgitavad nad. «Võidab see, kes liigub ja mõtleb kiiremini.» Omavahel võisteldes on Raulil ja Ivaril nii, et kord jääb peale üks, kord teine.

«Nii ongi kõige parem,» arvad poisid.

ANNE LILL

2

KUI KIRJUTAD RUUTUDESSE LASTE MAIUSPALAD, LEIAD VÄRVILISTEST RUUTUDEST LASTE NIMED.

4

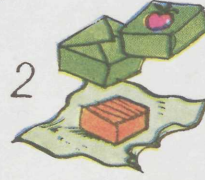
3

1

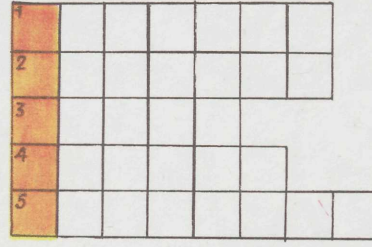
3

2

1

3

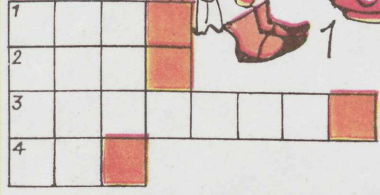
4

2

1

Joonistanud ELLE TIKERPAE

SI, KUI PALJU KACTATUD JA LEITUD ASI!
KES OH OMANIKUD!

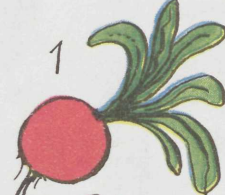

MUL ON ÜKS EMA, AGA KAKS VANAEMA.
MITU VANAVANAEMA VÕIKS MUL OLLA?
JA KUI PALJU VANAVANAVANA-
EMASID?

4

5

1

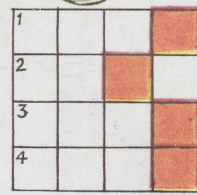
4

2

3

ELKNÜ Keskkomitee ja ENSV Pioneeriorganisatsiooni Nõukogu lasteajakiri «Täheke» nr. 8 1985. Ajakiri asutatud jaanuaris 1960. Ilmub kord kuus. EKP Keskkomitee Kirjastus. Toimetuse aadress: Tallinn 200 107, Pärnu mnt. 67-a. Toimetus käsikirju ei tagasta.

Kolleegium: E. Haamer, V. Kotkas, E. Mardi, H. Mänd, H. Raffiste, V. Variksaar. Telefonid: peatoimetaja E. Mardi 681-495, vastutav sekretär V. Variksaar 681-497, vanemtoimetaja J. Rannap 681-497, kunstiline toimetaja A. Aare 681-400, toimetaja A. Jürgens 681-538, tehniline toimetaja A. Lill 681-496, masinakirjutaja-sekretär A. Kuuskemaa 681-400.

Laduda antud 28. 06. 1985. Trükkida antud 19. 07. 1985. Trükkiairv 72 000. Ofsetpaber nr. 1. 60x90/8. Trükipoognaid 2. Arvestuspoognaid 8,0. MB-03200. Tellimise nr. 2455. EKP Keskkomitee Kirjastuse trükkoda, Tallinn 200 090, Pärnu mnt. 67-a.

Esikaanel AVO PAISTIKU joonistus «Saagid salve».

Детский журнал ЦК ЛКСМ Эстонии и Советской Пионерской организации Эстонской ССР «Тяжеке» («Звездочка»). На эстонском языке. Выходит один раз в месяц. Типография Издательства ЦК КП Эстонии, Таллин, 200090, Пярну маantee, 67-а. Адрес редакции: ЭССР, Таллин, 200107, Пярну маantee, 67-а. Цена 20 коп. Объем 2 печ. листа. Тираж 72 000. Заказ 2455.

TÄHEKESIK
PR
TÄHESTIK

ПОЧТА

LEIA SELLELT PILDILT VÄHEMALT 60 P-TÄHEG
JA 30 R-TÄHEGA ALGAVAT SÕNA.
Ioonistatud PIRET SELBERG
HIND 20 KOP
ИНДЕКС 78231